

**Зміни,
внесені до навчальної програми
з української мови для 4 класу**

Змістова лінія, розділ, тема	Зміни у змісті навчального матеріалу	Зміни у державних вимогах до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p><u>Мовленнєва змістова лінія</u> Говоріння</p> <p>Читання</p> <p>Писемне мовлення</p> <p><u>Мовна змістова лінія</u> Тест</p>	<p><u>Вилучено:</u> Читання напам'ять віршових і прозових текстів.</p> <p>Відтворення, розігрування діалогу із прослуханого або прочитаного твору.</p> <p>Переказ епізоду із переглянутого фільму, розповіді, почутої в позаурочний час від близьких, знайомих.</p> <p>Повторення зразка зв'язного висловлювання, даного вчителем, внесення деяких доповнень, змін до тексту.</p> <p>Знаходження в книзі потрібних сторінок, параграфа, окремого оповідання тощо за змістом у кінці.</p> <p>Складання загадки, лічилки, казки.</p> <p>Опис найпростіших трудових процесів, у яких можуть брати участь самі учні.</p> <p>Оформлення записів спостережень на екскурсії, у природі.</p>	<p><u>Вилучено:</u> <i>читає напам'ять</i> вірші, прозові твори, вивчені протягом навчального року; <i>бере участь</i> у відтворенні, розігруванні навчального діалогу; <i>висловлює</i> власну думку про предмети, події, явища, почуті в розповіді, з переглянутого фільму;</p> <p><i>повторює</i> зразок короткого висловлювання (до 5 речень), поданого вчителем, вносить свої доповнення, продовження;</p> <p><i>орієнтується</i> в змісті книжки: легко відшукує за змістом потрібний розділ, параграф, твір тощо;</p> <p><i>складає</i> загадку, лічилку, коротку казку</p>

		тощо з орієнтацією на читача;
Речення	Уявлення про складне речення, вправлення в аналізі складних речень та в складанні їх за зразком, схемою, малюнками, створеними ситуаціями. Спостереження за закінченнями іменників, що належать до різних відмін у тому самому відмінку.	<i>бере участь</i> у написанні колективного листа; <i>веде</i> письмові спостереження за природними явищами;
Іменник	Побудова речень з однорідними членами, вираженими прикметниками, складних речень за зразком, за схемами з поданими сполучниками, введення їх у тексти.	<i>має уявлення</i> про складне речення; співвідносить частини складного речення з простими реченнями; <i>об'єднує</i> два простих речення в одне;
Прикметник	Побудова сполучень слів зі спільнокореновими та синонімічними дієсловами різних семантичних груп, введення їх у речення, текст.	
Дієслово	Переконструювання тексту зі зміною граматичної форми (із заміною однієї часової форми іншою, неозначеної форми дієслова часовою і навпаки). I і II дієвідміни дієслова, особові закінчення дієслів I і II дієвідмін.	<i>будує, поширює</i> прості речення однорідними членами речення, вираженими прикметниками;
	Кома перед сполучниками <i>а, але</i> в складних реченнях. <i>механік, терпуг, юннат, ярина</i>	<i>будує</i> речення однорідними присудками, вираженими дієсловами, 3

<p>Правопис</p> <p>Слова, значення, вимову і написання яких учні протягом навчального року мають запам'ятати</p> <p>Графічні навички письма. Техніка письма. Культура оформлення письмових робіт</p>		<p>за ілюстраціями, мовленнєвими ситуаціями, графічними моделями; <i>переконструйовує</i> навчальні тексти шляхом заміни дієслівних форм одну одною відповідно до поставленого завдання;</p> <p><i>визначає</i> дієслова, які належать до I і II дієвідміни з опорою на закінчення в 3-ій особі множини;</p> <p><i>уживає</i> кому в складних реченнях (у навчальних вправляннях);</p> <p><u>Замінено:</u> <i>оформлює</i> письмову роботу відповідно до вимог, зазначених у методичних рекомендаціях «Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи»;</p> <p><u>на</u> <i>оформлює</i> письмову роботу відповідно до вимог, зазначених у методичних рекомендаціях</p>
--	--	---

<p><u>Соціокультура на змістова лінія</u></p> <p>Тематичні групи слів, що називають державу, її столицю, державну символіку, реалії життя народу</p> <p>Історичне минуле України, її столиці.</p>	<p>Розташування України в Європі.</p> <p>Державні свята.</p> <p>Історичне минуле України часів Запорізької Січі.</p> <p>Відомі люди України минулого і сьогодення.</p> <p>Читання і переказування уривків з українських народних казок, характеристика персонажів, визначення головної думки казки.</p> <p>Ставлення до учнів, учителів і технічного персоналу школи.</p>	<p>«Інструктивно-методичні матеріали щодо контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів»</p> <p><u>Замінено:</u> знає і розповідає про утворення української держави, засновників її столиці; <u>на</u> розповідає про окремі події з історії України, засновників її столиці;</p> <p><u>Вилучено:</u> знає про те, що Україна є європейською державою, про розташування на українській території географічного центру Європи; знає державні свята (День Незалежності, День Конституції, День Соборності України); знає і розповідає про утворення і значення в історії України</p>
--	---	---

<p>Фольклорні твори великої і малої форм</p> <p>Соціальні ролі Стосунки в сім'ї</p>	<p>Культура поведінки на природі, ставлення до природи</p>	<p>Запорізької Січі, найвідоміших гетьманів (Петра Сагайдачного, Богдана Хмельницького та ін.); знає імена окремих найвідоміших українських винахідників, учених, акторів, музикантів тощо.</p> <p>читає і розповідає українські народні казки; дає характеристику персонажам, визначає головну думку казки, пояснює її повчальний характер;</p> <p><u>Замінено:</u> поважає старших членів родини, допомагає їм; піклується про молодших членів сім'ї; радіє успіхам і співпереживає за невдачі і прикрощі своїх рідних;</p> <p><u>на</u> розповідає про свою сім'ю, про допомогу старшим членам родини, про свої обов'язки в сім'ї;</p> <p><u>Вилучено:</u> підтримує дружні стосунки з однокласниками, завжди готовий допомогти їм; вболіває за честь класу і школи; поважає вчителів, толерантно ставиться до</p>
---	--	--

		<p>старшокласників і учнів молодшого віку, технічного персоналу школи;</p> <p><i>цікавиться</i> природними явищами, рослинним і тваринним світом;</p> <p><i>турбується</i> про природу рідного краю, <i>прагне збагатити</i> її (садить і доглядає рослини, підгодовує птахів тощо);</p> <p><i>поводиться</i> на природі належним чином</p>
--	--	---

**Зміни,
внесені в нову редакцію навчальної програми
з математики для 4 класу**

Пояснювальна записка

Змінено:

У межах цієї змістової лінії на практичній основі в учнів формують поняття дробу: у 3-му класі – ознайомлюють із частинами (дробами з чисельником 1), у 4-му – з дробами, їх утворенням і порівнянням.

на:

У межах цієї змістової лінії на практичній основі в учнів формують поняття дробу: у 3-му класі – ознайомлюють із частинами (дробами з чисельником 1), у 4-му – з дробами, їх утворенням та порівнянням дробів з однаковими знаменниками.

Змінено:

Починаючи з 3-го класу, розглядаються типові задачі; головним завданням виступає формування в учнів уміння розв'язувати задачі певних типів.

на:

Починаючи з 3-го класу, розглядаються типові задачі (без уживання терміну); головним завданням виступає формування в учнів уміння розв'язувати задачі певних типів.

Змінено:

Уявлення про процес розв'язування задачі формується як перехід від текстової моделі (текст задачі) до схематичної (короткий запис, схематичний рисунок), а далі – до математичної (вираз, рівняння).

на:

Уявлення про процес розв'язування задачі формується як перехід від текстової моделі (текст задачі) до схематичної (короткий запис, схематичний рисунок), а далі – до математичної (вираз, рівняння). Термін математична модель задачі не вводиться.

Вилучено:

Для розв'язування сюжетних задач переважно обирається арифметичний спосіб;
алгебраїчний – вводиться лише з метою ознайомлення.

Водночас, передбачено диференціацію змісту навчання – до програми кожного класу подано орієнтовний перелік додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Учитель обирає теми самостійно з огляду на індивідуальні можливості і потреби учнів.

Змістова лінія, розділ, тема	Зміни у змісті навчального матеріалу	Зміни у державних вимогах до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<u>Числа. Дії з числами</u>		<i>Застосовує</i> до обчислень правило знаходження невідомого компонента арифметичної дії;
Письмове множення і ділення багатоцифрового числа на одноцифрове	Вилучено: Скорочена форма запису письмового ділення.	
Нумерація багатоцифрових чисел		<i>знає</i> назви розрядних чисел (круглих тисяч); замінено на: <i>знає</i> назви перших двох класів та розрядів, які входять до них; <i>називає</i> розрядні (круглі) числа в прямому і зворотному порядку, від будь-якого числа до вказаного; <i>називає</i> розрядні одиниці першого та другого класів; <i>встановлює</i> співвідношення між розрядними одиницями кожного класу;
Усна та письмова нумерація багатоцифрових чисел	Вилучено: Заміна суми розрядних доданків багатоцифровим числом	<i>Класифікує</i> числа на чотирицифрові, п'ятицифрові, шестицифрові

<p>Письмове множення і ділення багатоцифрового числа на двоцифрове та трицифрове числа</p>		<p><i>Володіє обчислювальними навичками множення на трицифрове число</i></p>
<p>Дроби</p>	<p>Вилучено: Рівні дроби.</p>	
<p><u>Просторові відношення.</u> <u>Геометричні фігури</u></p> <p>Многокутники</p>	<p>Вилучено: Діагональ многокутника. Види трикутників за кутами. Види трикутників за сторонами.</p> <p>Елементи прямокутного паралелепіпеда: ребро, бічна грань, основа, вершина (ознайомлення)</p>	<p>Вилучено: <i>має уявлення про діагональ многокутника;</i> <i>класифікує</i> трикутники на прямокутні, гострокутні, тупокутні, різносторонні, рівнобедрені та рівносторонні; <i>конструює</i> геометричні фігури з інших фігур; <i>розбиває</i> фігуру на частини; <i>розпізнає</i> елементи прямокутного паралелепіпеда – ребро, бічну грань, основу, вершину</p>
<p><u>Математичні вирази. Рівності. Нерівності</u> Рівняння</p>	<p>Вилучено: Алгебраїчний метод розв'язування сюжетних складених задач (ознайомлення)</p>	<p>Вилучено: <i>розуміє, що складена задача може бути розв'язана за допомогою рівняння;</i></p>

Нерівності		Вилучено: <i>розуміє</i> , що нерівність із змінною може не мати розв'язків, мати один, кілька або безліч розв'язків;
<u>Величини</u>	Вилучено: Розв'язування задач на обчислення тривалості події, дати початку, закінчення події. Вилучено у зв'язку з дублюванням тем: Перетворення одиниць вимірювання величин. Порівняння іменованих чисел. Арифметичні дії з іменованими числами.	
Швидкість	Вилучено: Порівняння іменованих чисел, поданих у одиницях швидкості. Запис та читання іменованих чисел, поданих в одиницях швидкості.	
Площа		Вилучено: Співвідношення між одиницями площі
<u>Сюжетні задачі</u>	Вилучено: Термін: Типові сюжетні задачі	
Загальні прийоми розв'язування	Вилучено: Прикидка очікуваного результату.	Вилучено: <i>виконує</i> аналітичні, синтетичні міркування у

<p>задач</p>	<p>Дослідження задачі</p>	<p>процесі розв'язування задачі; <i>прогнозує</i> очікуваний результат; <i>розпізнає</i> типову задачу та <i>актуалізує</i> спосіб її розв'язання;</p>
<p>Додаткові теми</p>	<p>Вилучено: Ознаки подільності на 3 або 9. Знаходження значень числових і буквених виразів на основі знання нумерації в межах мільярда. Раціональні прийоми обчислень. Усне множення і ділення на 5, 50, 500. Усне множення і ділення на 25, 250, 2500. Множення на 11, 101, 1001. Множення на 9, 99, 999. Дроби. Дроби, більші за одиницю. Дріб, як частка двох натуральних чисел Сегмент і сектор круга. Геометричні фігури у просторі: обчислення площі повної поверхні куба та прямокутного паралелепіпеда. Залежність швидкості від зміни відстані при сталому часі; від зміни часу при сталій відстані. Перетворення іменованих чисел, поданих у одиницях площі. Задачі на рух тіл за</p>	

	течією та проти течії річки.	
<u>Числа. Дії з числами</u>	<p>Замінено: Арифметичні дії додавання і віднімання, множення і ділення. Прийоми усного додавання і віднімання, множення і ділення в межах 1000.</p> <p>на: Прийоми усного додавання і віднімання, множення і ділення в межах 1000.</p>	
<u>Числа. Дії з числами</u> Письмові прийоми множення та ділення	<p>Замінено: Прикидка результату множення і ділення. На: Визначення кількості цифр у добутку, частці до знаходження результату.</p>	
<u>Числа. Дії з числами</u> Усні обчислення на основі нумерації багатоцифрових чисел	<p>Замінено: Усне додавання і віднімання круглих чисел способом укрупнення розрядних одиниць (5600 + 3700, 80000 – 64000). на: Усне додавання і віднімання круглих чисел</p>	<p>Замінено: <i>виконує</i> усне додавання й віднімання круглих чисел способом укрупнення розрядних одиниць; <i>виконує</i> множення круглих (розрядних) чисел на одноцифрове число на основі укрупнення розрядних одиниць або правила множення добутку на число; <i>виконує</i> ділення круглих чисел на одноцифрове число на основі</p>

		<p>укрупнення розрядних одиниць або правила ділення добутку на число; <i>виконує</i> ділення круглих чисел на круглі на основі укрупнення розрядних одиниць або правила ділення числа на добуток на: <i>виконує</i> усне додавання й віднімання круглих чисел; <i>виконує</i> множення круглих (розрядних) чисел на одноцифрове число; <i>виконує</i> ділення круглих чисел на одноцифрове число; <i>виконує</i> ділення круглих чисел на круглі</p>
<p>Арифметичні дії з багатоцифровими числами. Письмове додавання і віднімання багатоцифрових чисел</p>	<p>Замінено: Письмове додавання і віднімання багатоцифрових чисел. Письмове додавання у випадку трьох доданків. на: Письмове додавання і віднімання багатоцифрових чисел.</p>	<p>Замінено: <i>виконує</i> додавання у випадку трьох доданків; <i>прогнозує</i> кількість цифр у сумі, різниці; <i>перевіряє</i> правильність виконання арифметичних дій; <i>володіє</i> навичками письмового додавання і віднімання багатоцифрових чисел на: <i>володіє</i> навичками письмового додавання і віднімання; багатоцифрових чисел <i>перевіряє</i> правильність виконання арифметичних</p>

		дій
Дроби		<p>Замінено: застосовує правила знаходження дроби від числа та числа за значенням його дроби під час розв'язування практично зорієнтованих завдань</p> <p>на: знаходить дріб від числа та числа за значенням його дроби під час розв'язування практично зорієнтованих завдань</p>
<p><u>Просторові відношення.</u> <u>Геометричні фігури</u></p> <p>Многокутники</p>		<p>Замінено: будує геометричні фігури, позначає їх буквами латинського алфавіту;</p> <p>на: зображує геометричні фігури на аркуші в клітинку, позначає їх буквами латинського алфавіту: будує прямокутник;</p>
<p><u>Математичні вирази. Рівності.</u> <u>Нерівності</u> Рівняння</p>	<p>Замінено: Рівняння з однією змінною. Рівняння, в яких один із компонентів дії є виразом зі змінною (ознайомлення).</p>	<p>Замінено: розв'язує рівняння з однією змінною, у яких права частина є числовим виразом, один компонент є числовим виразом;</p> <p>на:</p>

	<p>на: Рівняння з однією змінною, у яких один компонент є числовим виразом.</p>	<p><i>розв'язує</i> рівняння з однією змінною, у яких один компонент є числовим виразом;</p>
<p><u>Величини</u> Площа</p>	<p>Замінено: Співвідношення між одиницями площі. на: Співвідношення між одиницями площі (ознайомлення).</p>	<p>Замінено: <i>знає</i> одиниці площі (мм², см², дм², м², км², а, га) та співвідношення між ними; на: <i>знає</i> одиниці площі (мм², см², дм², м², км², а, га); <i>має уявлення</i> про співвідношення між одиницями площі;</p>
<p><u>Сюжетні задачі</u></p>		<p>Замінено: <i>розпізнає</i> типові задачі за їх ознаками; на: <i>розпізнає</i> задачу за змістом або способом її розв'язання;</p>
<p><u>Сюжетні задачі</u></p>	<p>Замінено: Задачі, на рівномірний прямолінійний рух двох тіл в одному та в різних напрямках на: Задачі, на рівномірний прямолінійний рух двох тіл в різних напрямках.</p>	<p>Замінено: <i>розуміє</i> особливості прямолінійного руху двох тіл в одному напрямку, назустріч та у протилежних напрямках; <i>розуміє</i> сутність способів розв'язування задач на знаходження відстані, швидкості та часу при русі двох тіл в одному та в різних напрямках; <i>розв'язує</i> задачі, в яких</p>

		<p>описуються процеси спільної праці, одночасного руху в різних напрямках і в одному напрямку</p> <p>на: <i>розуміє</i> особливості прямолінійного руху двох тіл назустріч та у протилежних напрямках; <i>розуміє</i> сутність способів розв'язування задач на знаходження відстані, швидкості та часу при русі двох тіл в різних напрямках; <i>розв'язує</i> задачі, в яких описуються процеси спільної праці, одночасного руху в різних напрямках;</p>
<p>Загальні прийоми розв'язування задач</p>	<p>Замінено: Пошук розв'язувальної моделі задачі. Математична модель задачі</p> <p>на: План розв'язування задачі. Різні форми запису розв'язання задачі.</p> <p>Замінено: Перевірка правильності</p>	<p>Замінено: <i>планує</i> послідовність розв'язування задачі; <i>використовує</i> різні форми запису розв'язання задачі (по діях, виразом або рівнянням);</p> <p>на: <i>складає</i> план розв'язування задачі; <i>пояснює</i> вибір дій; <i>використовує</i> різні форми запису розв'язання задачі (по діях з поясненням, або виразом);</p> <p>Замінено: <i>перевіряє</i> правильність розв'язку задачі різними способами (складанням і</p>

	<p>розв'язання: пряма й непряма.</p> <p>на: Перевірка правильності розв'язання задачі.</p>	<p>розв'язанням обернених задач, розв'язанням іншим способом, на основі відповідності одержаного результату прикидці);</p> <p>на: <i>перевіряє</i> правильність розв'язку задачі способом складання і розв'язування обернених задач, іншим способом розв'язування задачі;</p> <p>Замінено: <i>складає</i> задачі за виразом.</p> <p>на: <i>складає</i> задачі за виразом, рисунком, схемою, аналогічні та обернені до розв'язаної.</p>
--	---	---

<p>ТЕМА 2. ПРИРОДА МАТЕРИКІВ І ОКЕАНІВ (18 год)</p>	<p>світ. Господарська діяльність людей у гірській місцевості.</p> <p>Практичні роботи.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Розпізнавання та характеристика кориснихкопалинсво го краю <p><u>Замінили</u> Дослідницький практикум на Навчальний проект</p> <p><u>Вилучили</u></p> <p>Як тварини впливають на ґрунт?</p> <p>Раси. Зовнішні ознаки людей різних рас. Карта півкуль.. Особливості природи Євразії. Рослинний і тваринний світ Євразії. Африка – найжаркіший материк Землі. Особливості природи материка. Рослинний і тваринний світ Африки. Північна Америка. Особливості природи материка. Рослинний і тваринний світ Північної Америки. Південна Америка. Особливості природи материка. Рослинний і тваринний світ Південної Америки. Австралія – найсухіший материк. Особливості природи материка. Рослинний і</p>	<p>парки; моделює ситуації щодо збереження і захисту природи.</p> <p>Учень/учениця: знає чисельність населення світу і України; називає причини, які вплинули на розселення людей; представників рослинного і тваринного світу материків; пояснює залежність господарської діяльності людей від природних умов; пристосування живих організмів до різних умов існування; користується атласами, контурними картами, додатковими джерелами інформації, у тому числі мережею Інтернет; складає комп'ютерні презентації; порівняльні</p>
<p>ТЕМА 3. НАША АДРЕСА У ВСЕСВІТІ (12 год)</p>		

<p>ТЕМА 4. ТІЛА ТА РЕЧОВИНИ (12 год.)</p>	<p>тваринний світ Австралії. Антарктида – найхолодніший материк. Особливості природи материка. Рослинний і тваринний світ Антарктиди.</p> <p>Навчальний проект.(замінено) Мандрівка до материка, про яку тимрієш.</p> <p>Будова Землі. Сузір'я зоряного неба. <u>Горизонт. Сторони горизонту.</u> <u>Компас.</u> Молочний Шлях – наша Галактика. Уявлення давніх людей про Землю і Всесвіт.</p> <p>Екскурсія. Вивчення лінії горизонту та орієнтування на місцевості з допомогою компаса.</p> <p>Інформаційний проект. Вивчення небесних тіл за допомогою наземних телескопів та космічних апаратів.</p> <p>Демонстрація просторового розташування зір з допомогою моделі.</p> <p>Дослідницький практикум. Спостереження за зоряним небом (Місяцем), визначення напрямку на північ з допомогою Полярної зорі (“Запитай у батьків”).</p>	<p>характеристики ознак людей різних рас;</p> <p>розповіді про природу материків і океанів; виступає перед класом з підготовленою інформацією.</p> <p>називає тіла, що входять до складу Сонячної системи; планети Сонячної системи та вказує їхнє місце розташування; першого космонавта Ю.Гагаріна та українських космонавтів; видимий рух Сонця на небі обертанням Землі навколо осі; знаходить інформацію про тіла Сонячної системи; про планети та їх дослідження; готує розповіді в групах; характеризує Сонце як одну із зірок у Всесвіті, Молочний Шлях як нашу Галактику; форму та рух Місяця; розпізнає планети на плакатах і фотографіях; Землю за фотографіями; порівнює планети Сонячної системи за розмірами; спостерігає за Місяцем;</p>
---	--	---

	<p><u>Горизонт. Сторони горизонту. Компас.</u></p> <p>Молекули і атоми. Розташування молекул у твердих тілах, рідинах та газах.</p> <p><u>Фізичні</u> величини (довжина, площа, об'єм, час) та їхнє вимірювання. Числове значення та одиниці фізичних величин. Вимірювальні прилади. Шкала приладу. Ціна поділки.</p> <p>Досліди, які: підтверджують, що тіла складаються з дрібних частинок, між якими є проміжки; підтверджують рух молекул та атомів; демонструють перетворення речовин (добування вуглекислого</p>	<p>презентує своє дослідження; розрізняє <u>глобусі Північну та Південну півкулі, екватор, полюси;</u> особливості планет; 2-3 сузір'я зоряного неба; знає призначення телескопа; уявлення стародавніх людей про Землю та Всесвіт; визначає напрямок на північ за допомогою Полярної зорі; визначає <u>сторони горизонту з допомогою компаса;</u> має уявлення про місце Землі у Всесвіті; зміну фаз Місяця; будову Землі; розпізнає на небі 3-4 сузір'я</p> <p>Учень/учениця: наводить приклади фізичних тіл та речовин, з яких вони складаються; необхідності вимірювань довжини, площі, об'єму, часу у побуті; має уявлення про різноманітність речовин у природі; про точність вимірювання лінійних розмірів, площі, об'єму; називає і розпізнає агрегатні стани речовин; називає 3-4 речовини та вказує сферу їхнього</p>
--	--	---

<p>ТЕМА 5. ЗАПИТАННЯ ПРО ПРИРОДУ (5 год., тематика за вибором учителя</p> <p>Окремі питання даної теми за змістом перенесені в різні розділи нової програми</p>	<p>газу; виготовлення карамелі з цукру);</p> <p>Навчальні проекти. Вивчення властивостей газів на прикладі повітря</p> <p>Вимірювання лінійних розмірів тіла людини (ріст, об'єм грудей, ширина плечей, розмах рук, довжина кроку, відстань між великим та вказівним пальцем ін.).</p> <p>Вимірювання площі фігури неправильної форми (площі ступні ноги, долоні, листка рослини).</p> <p>Вимірювання об'єму рідини з допомогою медичного шприца (мензурки).</p> <p>Вимірювання часу з допомогою секундоміра та маятника.</p>	<p>застосування; докази існування молекул; прилади для вимірювання лінійних розмірів тіл; одиниці довжини, площі, об'єму, часу та співвідношення між ними; характеризує властивості твердих тіл, рідин і газів; розташування молекул у речовинах в різних агрегатних станах; атоми і молекули як структурні частинки речовини; висловлює гіпотези щодо параметрів, від яких залежать властивості тіл; перевіряє гіпотези на досліді; знаходить інформацію про властивості речовин та їх використання людиною на практиці; готує в групах розповідь про властивості речовин; відповідає на запитання; здає запитання; презентує результати власних досліджень і спостережень. визначає ціну поділки лінійки, годинника (секундоміра), мензурки, медичного шприца; записує результати вимірювань у таблицю; аналізує і порівнює результати, записані у таблиці; вимірює лінійні розміри, площу, об'єм тіл, час; знаходить інформацію додаткових джерел про</p>
---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Чому ліси називають «легенями планети»? Які штучні матеріали людина створила з природних речовин? ▪ Які годинники використовували люди здавна? ▪ Коли водойми нам дякують, а коли ображаються? - ▪ Як тварини впливають на ґрунт? «Речовини навколо нас», інформаційно-пізнавальний проект («Запитай у батьків»): <ul style="list-style-type: none"> ▪ Речовини, з яких будують будинок, та їхні властивості. ▪ Речовини, які літають у космос, та їхні властивості. ▪ Речовини у моєму портфелі та їхні властивості. 	<p>вимірювальні прилади, готує доповідь; систематизує інформацію (складає таблиці, малює схеми); виступає з повідомленнями за заданою темою.</p> <p>Учень/учениця: працює з інформацією: читає, переказує тексти про природу, ставить запитання до прочитаного; знаходить (за завданням вчителя) в підручнику і додаткових джерелах знань інформацію, яка допомагає шукати відповіді на запитання, готує виступи та обговорює їх, презентує результати своїх досліджень; знаходить і систематизує інформацію за двома і більше заданими джерелами (про значення лісів для Землі; про використання вогню і тепла людиною; про штучні матеріали; про екологію водойм; про вплив тварин на ґрунт; про пісковий, водяний, сонячний, вогняний годинники; про речовини та їхні властивості); реалізує запропонований учителем спосіб перевірки достовірності інформації;</p>
--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Речовини у на кухні та їхні властивості. ▪ Речовини на городі та їхні властивості. ▪ Речовини у ванній кімнаті та їхні властивості. 	<p>робить висновки на основі отриманої інформації;</p> <p>використовує інформацію, представленою в різних форматах: текст, схеми, таблиці;</p> <p>робить висновок (приєднується до одного з висновків) на основі отриманої інформації;</p> <p>приводить декілька аргументів для підтвердження своєї думки;</p> <p>працює у групах;</p> <p>спостерігає та досліджує об'єкти, які відповідають тематиці запитань, аналізує отримані результати;</p> <p>проводить власні дослідження.</p>
--	---	---

**Зміни,
внесені в нову редакцію навчальної програми
предмета «Я у світі» для 4 класу**

Змістова лінія, розділ, тема	Зміни у змісті навчального матеріалу	Зміни у державних вимогах до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
Людина в суспільстві	<u>Замінено:</u> Має уявлення про права і обов'язки людини <u>на</u> Має уявлення про права і обов'язки члена суспільства	<u>Вилучено:</u> Має уявлення про рівноправність людей

**Зміни,
внесені в нову редакцію навчальної програми
з інформатики для 4 класу**

Змістова лінія, розділ, тема	Зміни у змісті навчального матеріалу	Зміни у державних вимогах до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p>Повторення, узагальнення і систематизація навчального матеріалу за 3-й клас</p>		<p>(Вимог не було; у новій редакції вимоги конкретизовано.) Учень/учениця: <i>має уявлення про використання комп'ютерів різних сферах діяльності людини; знає правила безпечної роботи з комп'ютером і дотримується їх; виконує навчальні завдання з використанням програм підтримки навчальних предметів;</i></p>
<p>Операції над папками і файлами.</p>	<p>Замінено: Операції над папками і файлами. (3 год.) Створення і видалення папок, видалення файлів. Копіювання файлів та папок. На: Файл. Папка. Упорядкування інформації. Операції над папками і файлами. (3 год.) Створення і видалення папок, видалення файлів. Копіювання файлів та папок.</p>	<p>Замінено: <i>створює папки, використовуючи контекстне меню; видаляє папки і файли, використовуючи контекстне меню; копіює файли і папки, використовуючи контекстне меню.</i> На: <i>розрізняє поняття файл,</i></p>

	<p>(здійснено уточнення для усвідомленого сприйняття учнями понять файл, папка)</p>	<p>папка; <i>має уявлення</i> про різні за змістом інформації файли (текстові, графічні, музичні тощо) <i>розуміє</i>, що для упорядкування інформації в комп'ютері використовують файли і папки; <i>створює</i> папки, використовуючи контекстне меню; <i>видаляє</i> папки і файли, використовуючи контекстне меню; <i>копіює</i> файли і папки, використовуючи контекстне меню.</p>
<p>Замінено: Опрацювання тексту на комп'ютері</p> <p>На (дві теми): Опрацювання тексту на комп'ютері і Графічний редактор</p>	<p>Замінено: Опрацювання тексту на комп'ютері. (7 год.) Тексти і текстовий редактор. Середовище текстового редактора. Відкриття та створення текстового документа. Редагування тексту. Правила введення тексту. Форматування тексту. Копіювання і переміщення фрагментів тексту. Вставлення зображень у текстовий документ. Збереження текстового документа.</p> <p>На: Опрацювання тексту на комп'ютері. (7 год.) Тексти і текстовий редактор. Середовище текстового редактора. Відкриття та створення текстового</p>	<p>Замінено: <i>уміє</i> розпочинати і завершувати роботу з текстовим редактором; відкриває в середовищі редактора текстовий документ, що зберігається на носії; <i>розуміє</i> поняття абзацу тексту; <i>уміє</i> переключати мовні режими роботи клавіатури; <i>уміє</i> вводити кілька абзаців тексту з дотриманням правил орфографії і пунктуації; <i>уміє</i> виділяти фрагменти тексту (слово, рядок, абзац); <i>уміє</i> переміщувати текстовий курсор по тексту з використанням мишки та клавіатури;</p>

	<p>документа. Редагування тексту. Правила введення тексту. Форматування тексту. Копіювання і переміщення фрагментів тексту. Вставлення зображень у текстовий документ. Збереження текстового документа.</p> <p>Графічний редактор. (5 год) Графічні редактори та їх призначення. Середовище графічного редактора. Панель інструментів. Палітра. Колір фігури і колір фону. Створення простих графічних зображень. Збереження зображень.</p>	<p><i>уміє</i> редагувати та формувати текст: символи (розмір, колір, накреслення), абзаци (вирівнювання, відступ І-го рядка, відступи ліворуч та праворуч); <i>уміє</i> вставляти до текстового документа графічні зображення; <i>уміє</i> зберігати текстовий документ на носії на: <i>розпочинає і завершує</i> роботу з текстовим редактором; <i>відкриває</i> в середовищі редактора текстовий документ, що зберігається на носії; <i>переключає</i> мовні режими роботи клавіатури; <i>вводить</i> кілька абзаців тексту з дотриманням правил орфографії і пунктуації; <i>виділяє</i> фрагменти тексту (слово, рядок, абзац); <i>переміщує</i> текстовий курсор по тексту з використанням мишки та клавіатури; <i>редагує та форматує</i> текст: символи (розмір, колір, накреслення), абзаци (вирівнювання, відступ І-го рядка, відступи ліворуч та праворуч); <i>вставляє</i> до текстового документа графічні зображення; <i>зберігає</i> текстовий документ на носії Вилучено:</p>
--	---	---

	<p>Вставка підпису до малюнка. Зміна кольору й розміру шрифту.</p>	<p><i>розуміє</i> поняття абзацу тексту;</p> <p>Учень/учениця: <i>знає</i> призначення графічних редакторів, <i>орієнтується</i> в середовищі графічного редактора; <i>обирає і використовує</i> потрібні інструменти середовища графічного редактора для створення зображення за зразком та за власним задумом; <i>дотримується</i> послідовності роботи ними; <i>задає і змінює</i> колір фігури і колір фону; <i>створює</i> підпис до малюнка; <i>вводить</i> слова і розділові знаки за допомогою клавіатури; <i>змінює</i> розмір і колір шрифту; <i>зберігає</i> створене зображення за вказаною адресою.</p>
<p><u>Електронне листування</u></p> <p>Замінено на:</p> <p>Безпека дітей в Інтернеті</p>	<p><u>Замінено:</u> Електронна скринька та електронне листування. Електронна адреса поштової скриньки. Правила і етикет електронного листування</p> <p>На: Безпека дітей в Інтернеті. (5 год)</p>	<p><u>Замінено:</u> <i>Має уявлення</i> про електронну скриньку та її адресу; <i>Уміє</i> відкривати власну поштову скриньку, створену вчителем; <i>Уміє</i> створювати і надсилати електронні листи; <i>уміє</i> вкладати файли до електронного</p>

<p><u>Висловлювання</u> <u>. Алгоритми з розгалуженням</u></p>	<p>Правила безпечного користування Інтернетом при пошуку інформаційних матеріалів (повідомлень). Веб-сторінки для дітей. Дитячі бібліотеки. Навчаємось онлайн. Малюємо онлайн. Електронне спілкування. Безпека спілкування в спільнотах.</p>	<p>листа; <i>Уміє</i> відкривати одержані електронні листи; <i>Знає</i> правила і етикет електронного листування; <i>Знає</i> правила безпечної роботи в інтернеті при електронному листуванні; <i>Дотримується</i> правил і етикету електронного листування; <i>Дотримується</i> правил безпечної роботи в інтернеті при електронному листуванні; <u>На:</u> <u>Учень/учениця:</u> <i>дотримується</i> правил безпечної роботи в Інтернеті при пошуку інформаційних матеріалів (повідомлень); <i>має</i> уявлення про коло веб-сторінок для дітей; <i>називає</i> улюблені дитячі сайти; <i>запускає</i> на виконання програму-браузер; <i>відкриває</i> у вікні браузера визначену веб-сторінку, використовуючи меню закладок; <i>орієнтується</i> на головній сторінці дитячого сайту; <i>здійснює</i> простий пошук інформаційних матеріалів за вказаною послідовністю доступу до них; <i>виконує</i> навчальні завдання з використанням комп'ютерних програм онлайн; <i>має</i> уявлення про спільноти та електронне</p>
--	--	---

Замінено:
Повторення і систематизація навчального матеріалу.
Резервний час

На:
Узагальнення і систематизація навчального матеріалу за 4-й клас (1 год.)

Використовує текстовий і графічний редактор для оформлення матеріалів із теми проекту, а також редактор презентацій;
Використовує електронну пошту для відправлення вчителю результатів своєї роботи

На:

Учень/учениця:

відкриває файл, що містить презентацію;
орієнтується в середовищі редактора презентацій;
розрізняє текстові та графічні об'єкти слайда;
виділяє об'єкт слайда,
змінює значення його властивостей,
додає анімаційні ефекти до об'єкта слайда;
переміщує об'єкт слайда;
видаляє об'єкт слайда;
планує процес створення презентації під керівництвом учителя;
створює презентацію за шаблоном;
коментує процес створення презентації;
демонструє створену презентацію, *коментує* її зміст.

Конкретизовано:

Учень/учениця:

розуміє призначення

		<p>комп'ютера; <i>знає</i> правила безпечної роботи з комп'ютером і <i>дотримується</i> їх; <i>обирає</i> потрібний редактор роботи з інформацією відповідно до поставленого навчального завдання; <i>має</i> уявлення про пошук інформації в Інтернеті; <i>називає</i> правила безпечної роботи в мережі.</p>
--	--	--

**Зміни,
внесені в нову редакцію навчальної програми
з російської мови для 4 класу
(для шкіл з російською мовою навчання)**

Содержание учебного материала	Изменения в содержании учебного материала	Изменения к государственным требованиям к уровню общеобразовательной подготовки
<p>I. Речевая содержательная линия</p> <p>1. Аудирование</p>	<p><u>Изъято:</u> Понимание учебных или игровых инструкций, воспринятых на слух.</p> <p>Восприятие точного, меткого, образного слова</p>	<p><u>Изъято:</u> <i>Выполняет</i> устные инструкции учителя, которые касаются учебных или игровых заданий; <i>называет</i> слова, выражения из прослушанного текста, которые считает точными, выразительными, комментирует употребление таких слов;</p>
<p>II. Языковая содержательная линия</p> <p>Предложение. Правописание</p>	<p><u>Изъято:</u> Сложные предложения разных типов: без союзов, с союзами и союзными словами: <i>чтобы, потому что, чтобы, если, когда</i> и др.; знаки препинания в сложном предложении (практически, без употребления терминов).</p>	<p><u>Изъято:</u> <i>объединяет</i> два простых предложения в одно сложное; <i>строит</i> сложные предложения по образцу и самостоятельно;</p>

<p>Части речи. Правописание.</p> <p>Имя числительное</p>	<p><u>Изъято:</u> Сочетание существительных с количественными числительными в второго десятичного, составными числительными, употребленными в разных падежных формах)</p>	<p><u>Изъято:</u> <i>правильно читает и списывает</i> сочетания существительных с числительными второго десятичного, составными числительными в разных падежных формах;</p>
<p>Глагол</p>	<p><u>Изъято:</u> Изменение глаголов по лицам и числам (спряжение). I и II спряжение глаголов. Определение спряжения глаголов с безударным личным окончанием по не-определённой форме.</p>	<p><u>Изъято:</u> <i>определяет</i> глаголы I и II спряжений, <i>используется</i> материалы для определения лица глагола в настоящем, будущем, их окончаний в разных личных формах;</p>
<p>Наречие</p>	<p><u>Изъято:</u> Выбор из данных наречий того, которое соответствует коммуникативной задаче</p> <p><u>Изъято:</u></p>	<p><u>Изъято:</u> Правильно читает и списывает сочетания существительных с количественными числительными в второго десятичного, составными числительными, употребленными в разных падежных формах Дополняет предложение наречием, которое соответствует коммуникативной ситуации</p> <p><u>Изъято:</u> <i>ставит</i> знаки препинания в сложных предложениях с союзами и союзными словами: <i>а, и, но, что,</i></p>

<p>5. Правописание (в течение года, в связи с изучением языковых тем программы)</p> <p>Правописание слов с орфограммами</p> <p>Слова для запоминания при написании:</p>	<p>Знаки препинания в сложном предложении;</p> <p><u>Изъято:</u> Вагон, закат, карман, паук, телеграмма, ракета, электровоз</p>	<p><i>чтобы, потому что (так как), где, когда, если, который (которая, которое, которые), какой (какая, какое, какие), у которого (у которой, у которого, у которых) и т. п.;</i></p>
<p>III. Социокультурная содержательная линия</p> <p>Изменено:</p> <p>1. Тематические группы слов, называющие реалии жизни народа</p>	<p><u>Изъято:</u></p> <p>Историческое прошлое государств Украины и России, их столиц.</p> <p>Местоположение Украины и России</p> <p>Внесено:</p>	<p><u>Изъято:</u></p> <p>Знает и рассказывает о местоположении украинского и русского государств; основателях их столиц; знает о том, что Украина – европейское государство, о расположении на украинской территории географического центра Европы; о расположении России на евразийском континенте</p> <p>Внесено: осознает и объясняет, почему Украина является общим домом для</p>

<p>Фольклорные произведения большой и малой формы</p>	<p>Украина – наш общий дом.</p> <p><u>Изъято:</u></p> <p>Песни русского народа, обращения к растениям, животным Веснянки, колыбельные, колядки, заклички, особенности их применения.</p>	<p>людей, которые ее населяют.</p> <p><u>Изъято:</u></p> <p><i>самостоятельно придумывает загадки о конкретных предметах, явлениях, называя их признаки; читает и запоминает тексты русских народных песен, объясняет смысл обращения в них к растениям и животным; знает наизусть народные песни и использует их во время досуга, игр, обрядов</i></p>
<p>3. Особенности национального речевого этикета</p>	<p><u>Изъято:</u></p> <p>Этимология простейших формул русского речевого этикета.</p> <p>Особенности национального этикета в русской семье.</p> <p>Формулы русского речевого этикета, которые используются в общественных местах с учетом возраста и</p>	<p><u>Изъято:</u></p> <p><i>объясняет этимологию формул речевого этикета (здравствуйте, до свидания, спасибо и др.)</i></p> <p><i>Знает о национальных традициях обращения детей к родителям; Знает и правильно записывает формулы речевого этикета; сознательно использует их в общении с людьми разного возраста и положения, придерживается правил этикета в общественных местах</i></p>

<p>4. Социальные роли.</p>	<p>положения людей, с которыми происходит общение.</p> <p><u>Изъято:</u></p> <p>Отношения в семье.</p> <p>Отношение к учащимся младшего возраста, одноклассникам, учителям и др.</p> <p>Правила поведения в общественных местах (театре, на экскурсии, выставке, концерте).</p> <p>Отношение к природе</p>	<p><u>Изъято:</u></p> <p><i>проявляет уважение к старшим в семье, помогает; заботится о младших членах семьи; радуется успехам членов семьи и сожалеет об их неудачах;</i></p> <p><i>поддерживает дружеские отношения с одноклассниками, всегда готов(-а) прийти на помощь; дорожит честию класса и школы; уважает учителей, всех работников школы, старшекласников, помогает учащимся младшего возраста,</i></p> <p><i>знает и соблюдает правила поведения в общественных местах; уместно использует формулы речевого этикета;</i></p> <p><i>ведёт наблюдения за явлениями природы, растительным и животным миром; заботится о природе родного края, оберегает её, ведёт себя так, чтобы не навредить ей</i></p>
----------------------------	--	---

**Зміни,
внесені в нову редакцію навчальної програми
з української мови (як державної) для 4 класу
навчальних закладів з навчанням російською мовою**

Змістова лінія, розділ, тема	Зміни у змісті навчального матеріалу	Зміни у державних вимогах до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p><u>Відомості з мови і правопису</u></p> <p>Речення</p> <p>Займенник</p> <p>Дієслово</p> <p><u>Соціокультурна змістова лінія</u></p>	<p><u>Вилучено:</u> Складне речення (без уживання терміна). Конструювання складних речень (з двох простих) за зразком, графічною схемою тощо. Сполучники <i>і, що, щоб, бо</i> (практично). Кома перед сполучниками.</p> <p>Займенники присвійні (<i>мій, моя, моє; твій, твоя, твоє</i>тощо) та вказівні (<i>той, та, те, цей, ця, це</i>).</p> <p>Вимова і написання займенників <i>мого, (у) моєму, моїй; твого, твоєму, твоїй; цього, у цьому, цієї</i>.</p> <p>Поділ дієслів на дієвідміни – І та II (активізація знань, засвоєння термінів).</p> <p>Народна культура українців: Предмети</p>	<p><u>Вилучено:</u> <i>складає</i> складне речення (з двох простих) за зразком, графічною схемою тощо зі сполучниками <i>і, що, щоб, бо</i>; <i>ставить</i> кому перед сполучниками;</p> <p><u>Замінено:</u> <i>розрізняє</i> особові, вказівні присвійні, займенники; <u>на</u> <i>розпізнає</i> особові займенники;</p> <p><u>Вилучено:</u> <i>правильно вимовляє та вживає</i> на письмі форму родового відмінка вказівних займенників;</p> <p><i>знає</i> терміни; <i>ділить</i> дієслова за дієвідмінами, змінює дієслова I і II дієвідмін за особами;</p> <p><i>знає</i> українські предмети побуту й одягу</p>

	побуту й одягу (національно маркована лексика): кептар, жупан, очіпок, вишиванка, хата, лавка, рядно, глечик, горщик, діжа, макітра, миска, ополоник тощо.	(національно марковані) слова і <i>розповідає</i> про їх призначення;
--	--	---

Директор департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Ю. Г. Кононенко